🏛️ מי דואג ליישוב שלנו? הרשות המקומית ושירותיה

כיתה ג' | גאוגרפיה ומולדת | 45 דק' | שיעור לפי מעגל הלמידה · מערך למורה

❓ מי מתקן את הפנס ברחוב, מפנה את הפחים ופותח את הספרייה – ואיך התושבים משפיעים על זה?

עיגון בתוכנית הלימודים: כיתה ג', יחידה "היישוב שלי וישובים אחרים במדינה" – הרשות המקומית: שירותים, בחירות וכלכלת הרשות. (תכנית לימודים מולדת, חברה ואזרחות לבית הספר היסודי (כיתות ב'–ד'), משרד החינוך – המזכירות הפדגוגית, הפיקוח על הוראת גאוגרפיה ומולדת, חברה ואזרחות, תמוז תשפ"א / יוני 2021 – כיתה ג', מטרות היחידה "היישוב שלי וישובים אחרים במדינה")

„מטרות היחידה: (5) "יבין שהרשות המקומית פועלת על פי ערכים ועקרונות דמוקרטיים ויתנהג לאורם"; (7) "יכיר מושגי יסוד בכלכלת הרשות המקומית ויבין את השפעתם על היישוב ותושביו". מוקד הוראה: "קשרי הגומלין בין הרשות המקומית לבין התושבים"."

מטרות

מטרה מרכזית: התלמידים יתאימו בעיה ביישוב לשירות של הרשות המקומית שמטפל בה, וינסחו פנייה מנומקת למוקד העירוני הכוללת בעיה, מקום, נימוק ובקשה.

- התלמידים יתאימו נכון לפחות שש מתוך שבע בעיות לשירות המתאים ברשות המקומית.
- התלמידים יסבירו מי בוחר את ראש הרשות ואת חברי המועצה, ומה תפקידם.
- התלמידים יציינו שני מקורות כסף של הרשות (ארנונה, כסף מהממשלה).
- התלמידים יכתבו פנייה למוקד בארבעה חלקים: בעיה, מקום, נימוק, בקשה.

ידע קודם: התלמידים מכירים את היישוב שלהם ומקומות ציבוריים בו (גינה, ספרייה, מתנ"ס). · התלמידים למדו בכיתה ב' על כללים והסכמות בבית ובכיתה.

מושגים: רשות מקומית · ראש הרשות · מועצת הרשות · שירותים לתושב · ארנונה · מוקד עירוני

חומרים: תצלומים של הרחוב ליד בית הספר (פח מלא, פנס, גינה, מדרכה) – בלי אנשים · כרטיסי בעיות וכרטיסי שירותים · דף "פנייה למוקד העירוני" · אתר הרשות המקומית של היישוב (לחיפוש מספר המוקד) · מחשב או לוח חכם לסימולטור ולסרטון

מהלך השיעור לפי שלבי מעגל הלמידה

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **5 דק'**	*מעוררים שאלה אמיתית מהרחוב: מי מטפל בבעיה?* 1. מקרינה תצלום של פח אשפה מלא ליד גינה ציבורית (בלי אנשים). שואלת: "מה הבעיה כאן? מי צריך לטפל בה?" 2. רושמת על הלוח את כל התשובות (השכנים, המשטרה, העירייה, הגנן...) בלי לתקן. 3. מציגה את שאלת השיעור: "מי דואג ליישוב שלנו?" ומבקשת: "מה אתם משערים – מי מחליט מה מתקנים קודם?" **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "העירייה", "הגננים", "מי שגר ליד". • תפיסה שגויה נפוצה: "המשטרה מטפלת בכל בעיה ברחוב" ← תגובת המורה: "למשטרה יש תפקיד חשוב. בואו נבדוק בהמשך אם גם הפח הוא תפקיד שלה."

2. התנסות **13 דק'**	*מגלים את מגוון השירותים ביישוב דרך התאמת בעיות לשירותים.* 1. מחלקת לקבוצות כרטיסי בעיות ומבקשת למיין לפי "מי יטפל בזה" – לפי הניסיון שלהם. (4 דקות) 2. מפעילה את הסימולטור "מי מטפל בזה ביישוב?": כל קבוצה מתאימה בעיה לשירות וקוראת בקול את ההסבר. (6 דקות) 3. שואלת: "כמה שירותים שונים מצאנו? מה משותף לכולם – מי אחראי עליהם?" 4. משאירה שאלה פתוחה על הלוח: "מי משלם על כל השירותים האלה?" 🕹️ **סימולטור:** מי מטפל בזה ביישוב? – התאימו את כל הבעיות לשירותים הנכונים. (בעמוד השיעור באתר) **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "את הבור במדרכה מתקנת מחלקת ההנדסה", "לגן נרשמים במחלקת החינוך". • תפיסה שגויה נפוצה: "הממשלה מנקה את הרחוב שלנו" ← תגובת המורה: "הממשלה דואגת לכל המדינה. מי דואג לרחוב ביישוב שלנו?" – מכוונת אל הרשות המקומית.
3. המשגה **11 דק'**	*מן הממצאים אל המושגים: רשות מקומית, ראש הרשות והמועצה, ארנונה, מוקד – והדגמה של פנייה.* 1. מקרינה את קטע הסרטון (כ-4 דקות): מהי הרשות המקומית, אילו סוגי רשויות יש ומי עובד בה. שואלת: "מי בוחר את ראש הרשות ואת חברי המועצה?" 2. כותבת את ההגדרות על הלוח יחד עם התלמידים, ומסבירה: התושבים משלמים ארנונה, וגם הממשלה מעבירה כסף; המועצה מחליטה על מה להוציא אותו. 3. אני מדגימה פנייה למוקד, בקול רם, על הבעיה מהפתיחה: "הבעיה: הפח מלא. המקום: ליד הגינה ברחוב ... . הנימוק: הפסולת מושכת חתולים ומלכלכת את הגינה שבה משחקים ילדים. הבקשה: לפנות את הפח פעמיים בשבוע." 4. נעשה יחד: הכיתה מנסחת פנייה על "פנס רחוב שלא דולק" – תלמיד/ה אחר/ת לכל חלק, והמורה כותבת. **מושגים:** רשות מקומית – הגוף שמנהל את היישוב ונותן לתושבים שירותים: עירייה בעיר, מועצה מקומית ביישוב קטן יותר ומועצה אזורית לכמה יישובים כפריים. · ראש הרשות ומועצת הרשות – נבחרים בבחירות על ידי תושבי היישוב. הם מחליטים יחד מה יעשו ביישוב ועל מה יוציאו את הכסף. · ארנונה – תשלום (מס) שהתושבים ובעלי העסקים משלמים לרשות המקומית, כדי לממן את השירותים ביישוב. · מוקד עירוני – מספר טלפון או אתר שבו כל תושב יכול לדווח על בעיה ביישוב ולבקש טיפול. 🎬 **סרטון:** כיתות: ד' גאוגרפיה – הרשות המקומית (מערכת שידורים לאומית – משרד החינוך) – youtube.com/watch?v=gZ18L1lFcp0 **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "את ראש הרשות בוחרים התושבים בבחירות." • תפיסה שגויה נפוצה: "ראש הרשות מחליט לבד על הכול" ← תגובת המורה: "מי עוד נבחר בבחירות? מה תפקיד המועצה?" • תשובה חלקית בפנייה: "תתקנו את הפנס" – בלי מקום ובלי נימוק ← "איפה בדיוק? ולמה זה חשוב – למי זה מפריע?" **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • הסקה: למה חשוב שהתושבים בוחרים את ראש הרשות ואת המועצה, ולא הממשלה ממנה אותם?

4. יישום – ביצועי הבנה **10 דק'**	*עכשיו לבד: כתיבת פנייה מנומקת על בעיה אמיתית ליד בית הספר.* 1. כל זוג בוחר בעיה אמיתית ליד בית הספר (או מתוך התצלומים) ומקבל דף פנייה בארבעה חלקים. 2. עוברת בין הזוגות ובודקת: האם המקום מדויק? האם יש נימוק שמסביר למי זה מפריע? 3. שני זוגות קוראים את הפנייה, והכיתה בודקת לפי ארבעת החלקים. 4. בוחרים יחד פנייה אחת שתישלח למוקד בשם הכיתה (באישור ההנהלה). **משימה:** כתבו פנייה למוקד העירוני: מה הבעיה, איפה היא, למה חשוב לטפל בה ומה אתם מבקשים. כתבו גם איזו מחלקה ברשות תטפל בה. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "הבעיה: בור במדרכה. המקום: ליד שער בית הספר. הנימוק: ילדים עלולים למעוד וליפול. הבקשה: לתקן את המדרכה. המחלקה: הנדסה ותשתיות." • תפיסה שגויה נפוצה: נימוק כללי ("כי זה לא יפה") ← תגובת המורה: "מי נפגע מזה? מה עלול לקרות?" **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • הערכה: אילו מהפניות של הכיתה הכי דחופות? לפי מה תחליט המועצה מה לתקן קודם?
5. סגירת המעגל – רפלקציה והערכה **6 דק'**	*סיכום, כרטיס יציאה ובדיקת ההשערה.* 1. עונים על השאלון בזוגות (4 דקות). 2. כרטיס יציאה: "המגלשה בגינה הציבורית שבורה. איזו מחלקה ברשות תטפל בזה? כתבו משפט נימוק לפנייה." 3. חוזרים להשערה מהפתיחה: מי מחליט מה מתקנים קודם? מה למדנו? **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "ראש הרשות והמועצה, שהתושבים בחרו בהם; התושבים יכולים לפנות למוקד." • תשובה חלקית: "העירייה" בלי הסבר מי בה מחליט ← המורה שואלת: "מי בעירייה? איך הגיעו לתפקיד?" **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • השוואה: מה ההבדל בין הרשות המקומית לבין הכנסת? מה כל אחת מחליטה? 📝 **שאלון** (6 שאלות) **ורפלקציה** – בדף לתלמיד. 🎟️ **כרטיס יציאה:** המגלשה בגינה הציבורית שבורה. איזו מחלקה ברשות המקומית תטפל בזה? כתבו משפט נימוק לפנייה. • מחלקה מתאימה (גינון ושטחים ציבוריים / הנדסה) או "דרך המוקד העירוני" • נימוק שמסביר את הסכנה או את הפגיעה בתושבים ("ילדים עלולים להיפצע")

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

התאמת בעיה לשירות	התנסות: מיון כרטיסי בעיות והסימולטור "מי מטפל בזה ביישוב?"	תוצאת הסימולטור + שאלות 1, 5 בשאלון
בחירות: מי בוחר ומה התפקיד	המשגה: קטע הסרטון ושאלות המורה	שאלה 2 בשאלון
מקורות הכסף של הרשות	המשגה: הסבר על ארנונה ודיון "מי משלם?"	שאלה 3 בשאלון
פנייה מנומקת בארבעה חלקים	יישום: כתיבת פנייה בזוגות לפי הדגמת המורה	דף הפנייה + כרטיס היציאה

התאמה לשונות

מתקשים	• כרטיסי שירות עם סמלים (פח, ספר, עץ, ברז) • בסימולטור: שלוש התאמות ראשונות עם המורה • דף פנייה עם משפטי פתיחה: "הבעיה היא… / היא נמצאת ב… / חשוב לטפל בה כי… / אנחנו מבקשים…"
בינוניים	• התאמת כל הבעיות והסבר בעל פה • כתיבת פנייה בארבעה חלקים
מתקדמים	• להשוות בין עירייה, מועצה מקומית ומועצה אזורית: איזה סוג רשות יש ביישוב שלנו, ולמה? • להציע פרויקט קטן לשיפור סביבת בית הספר ולנמק למי הוא יועיל ומה צריך כדי לבצע אותו

מחוון

- מתאים/ה נכון לפחות שש מתוך שבע בעיות לשירות
- מסביר/ה שהתושבים בוחרים את ראש הרשות ואת המועצה
- מציין/ת ארנונה וכסף מהממשלה כמקורות כסף
- כותב/ת פנייה עם בעיה, מקום, נימוק ובקשה

רב-תחומיות

- עברית – חינוך לשוני: כתיבת פנייה עניינית: פתיחה, תיאור הבעיה, נימוק ובקשה – סוגה שנלמדת בחינוך הלשוני.

תשובות השאלון: 1–ב · 2–א · 3–ב · 4–ב · 5–ג · 6–א

🏛️ מי דואג ליישוב שלנו? הרשות המקומית ושירותיה

שם _____ כיתה _____ תאריך _____

❓ מי מתקן את הפנס ברחוב, מפנה את הפחים ופותח את הספרייה – ואיך התושבים משפיעים על זה?

🕹️ **בסימולטור: התאימו את כל הבעיות לשירותים הנכונים.**

איזה שירות לא הכרתם קודם? למה הוא חשוב לתושבים?

_____

_____

🛠️ **משימה:** כתבו פנייה למוקד העירוני: מה הבעיה, איפה היא, למה חשוב לטפל בה ומה אתם מבקשים. כתבו גם איזו מחלקה ברשות תטפל בה.

_____

_____

_____

📝 שאלון

1. מי נותן לתושבים שירותים כמו פינוי אשפה, גנים ציבוריים וספרייה?

◯ המשטרה ◯ הרשות המקומית ◯ בית הספר

2. מי בוחר את ראש הרשות ואת חברי המועצה?

◯ תושבי היישוב בבחירות ◯ הממשלה ◯ ראש הרשות הקודם

3. מהי ארנונה?

◯ קנס על חניה ◯ תשלום שהתושבים משלמים לרשות המקומית כדי לממן שירותים ◯ שם של מחלקה בעירייה

4. ראיתם בור מסוכן במדרכה. מה הכי נכון לעשות?

◯ לא לעשות כלום ◯ לדווח למוקד העירוני ◯ לכסות אותו בעצמכם בקרשים

5. איזה מהשירותים הבאים אינו של הרשות המקומית?

◯ פינוי אשפה ◯ טיפוח גינות ציבוריות ◯ קביעת חוקי המדינה בכנסת

6. למה חשוב שתושבים יכתבו פנייה מנומקת?

◯ כדי שהרשות תבין מה הבעיה, איפה היא ולמה חשוב לטפל בה ◯ כי כך אין צורך לטפל ◯ כדי לכעוס על העובדים

🎟️ **כרטיס יציאה:** המגלשה בגינה הציבורית שבורה. איזו מחלקה ברשות המקומית תטפל בזה? כתבו משפט נימוק לפנייה.

_____

_____

🪞 רפלקציה

מה למדתי היום על הרשות המקומית?

_____

איזה שירות הפתיע אותי?

איך אני, כתושב/ת צעיר/ה, יכול/ה להשפיע על היישוב?

מה הייתי מבקש/ת לשפר ביישוב שלי?

מה עוד הייתי רוצה לבדוק על היישוב שלי?

אני יכול/ה...	בטוח/ה	כמעט	עוד לא
אני יכול/ה למנות חמישה שירותים של הרשות המקומית.			
אני יכול/ה להסביר מי בוחר את ראש הרשות ואת המועצה.			
אני יכול/ה לכתוב פנייה מנומקת למוקד העירוני.			